

*Ivan Vrbik
Andrea Čížmek*

Prethodno znanstveno priopćenje

POSTOJI LI RAZLIKA U MOTORIČKIM SPOSOBNOSTIMA KOD UČENIKA KOJI POHAĐAJU NASTAVU PO REDOVNOM PROGRAM I UČENIKA KOJI POHAĐAJU PO PRILAGOĐENOM I INDIVIDUALIZIRANOM PROGRAMU?

1. UVOD

Učenici s teškoćama uključeni su u redovni obrazovni sustav školovanja u Republici Hrvatskoj već više od trideset godina. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi na temelju članka 65. stavka 2. i 3., donesen je pravilnik za obrazovanje učenika s teškoćama. Učenik s teškoćama je učenik čije smanjene sposobnosti u međudjelovanju s preprekama iz okoline ograničavaju njegovo puno i učinkovito sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu na ravnopravnoj osnovi s ostalim učenicima. Teškoće nastaju zbog: tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih i/ili neuroloških oštećenja i funkcija te teškoća u svladavanju nastavnih sadržaja ili teškoća prilagodbe školskim zadacima i aktivnostima (NN 86/12).

S obzirom da su učenici integrirani u razredne odjele odabirom zanimanja, kroz odgojno-obrazovni proces nastoji se umanjiti segregacija i usmjeriti se k široj socijalnoj integraciji (Zrilić, 2012). Je li to u pojedinim predmetima uspješno ili nije ovisi o upućenosti pojedinog nastavnika o radu s učenicima s teškoćama u razvoju. Programiranje nastave tjelesne i zdravstvene kulture ovisi o eksplicitno definiranom cilju programa o kojem odlučuje svaki nastavnik na temelju egzaktnih pokazatelja o učenicima i maksimalnog uvažavanja uvjeta rada (Findak, 2001). Učitelji i nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture nisu osposobljeni za rad s učenicima s teškoćama pa bi im trebalo i trajno osigurati mogućnost dobivanja pravovremene stručne pomoći u neposrednom radu (Neljak, 2011).

Rezultati istraživanja Špelić i Zuliani iz 2011. ukazuju na neuspjeh socijalizacije učenika s teškoćama u njihovim razrednim sredinama te da imaju manje prijatelja i osjećaju se usamljenije od drugih učenika (Zrilić prema Pijl i Frostad, 2010). Što se tiče izvedbe pojedinih motoričkih zadataka i rezultata u motoričkim testovima, djeca s blagim i graničnim intelektualnim teškoćama postižu statistički značajno slabije rezultate u odnosu na djecu normalnog razvoja što su u svojim istraživanjima dobili Hartman, Houwen, Scherder, Visscher, 2010; Westendorp, Houwen, Hartman, Visscher, 2011; Rintal i Loovis, 2013.

Na osnovi dosadašnjih istraživanja postavljena je hipoteza da učenici koji pohađaju strukovnu školu po prilagođenom i individualiziranom programu imaju slabije rezultate u testovima za procjenu motoričkih sposobnosti od ostalih učenika.

2. METODE RADA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika u ovom istraživanju sačinjavalo je 22 učenika 1. razreda Industrijsko-obrtničke škole u Sisku. Uzorak je bio podijeljen na dva subuzorka: 10 učenika koji pohađaju nastavu po prilagođenom i individualiziranom programu te 12 učenika, metodom slučajnog odabira koji pohađaju redovni program nastave tjelesne i zdravstvene kulture.

Uzorak varijabli

Uzorak varijabli sačinjavaju 3 testa za procjenu motoričkih sposobnosti koji u svom konstruktivnom podrazumijevaju procjenu fleksibilnosti stražnje strane natkoljenice i lumbalnog dijela leđa (pretklon na klupici - MFLPRK), eksplozivne snage tipa horizontalne skočnosti (skok udalj s mjesta - MESSDM), test za procjenu koordinacije (poligon okretom - MKOPLO) te 2 testa morfoloških obilježja: tjelesna visina (ATV) i težina (ATT).

Metode obrade podataka

Rezultati su obrađeni statističkim paketom Statistica 7.0. Za dobivene rezultate motoričkih sposobnosti izračunati su deskriptivni parametri, definirane su vrijednosti centralne tendencije i disperzivni parametri promatranog skupa varijabli. Normalnost distribucije provjerena je Kolmogorov-Smirnovljevim testom. Razlike na temelju dijagnostičiranog stanja učenika u promatranom prostoru bazičnih motoričkih sposobnosti utvrđene su primjenom univarijatne analize varijance (ANOVA). Sve dobivene razlike i iz toga izvedeni zaključci smatrat će se statistički značajni uz razinu pogreške $p < 0,05$.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati deskriptivnih parametara (tablica 1) u morfološkim varijablama pokazuju da su učenici po prilagođenom i individualiziranom programu viši za oko 2 cm i teži za približno 5 kg u odnosu na učenike redovitog programa te su ujedno i homogeniji u tim varijablama. U testovima motoričkih sposobnosti, deskriptivni parametri ukazuju na bolje rezultate i veću homogenost u testovima za procjenu koordinacije i fleksibilnosti kod učenika redovitog programa, dok u testu eksplozivne

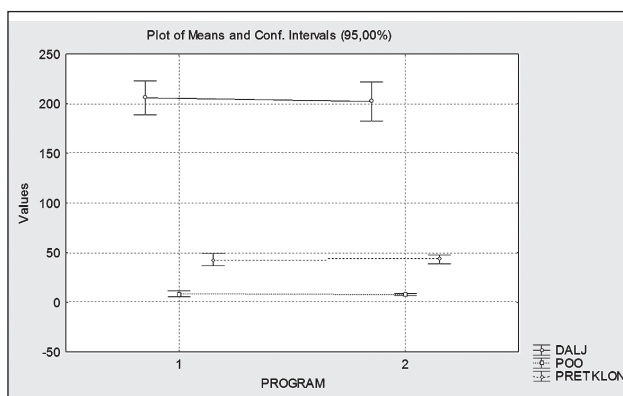
snage, skoku udalj s mjesta, učenici prilagođenog i individualiziranig programa postižu prosječno za 3,5 cm bolji rezultat.

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih parametara rezultata učenika koji pohađaju redovni i prilagođeni/individualizirani programa kao i rezultate razlika

VARIJABLE	REDOVNI PROGRAM			PRILAGOĐENI I INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM			F	p
	N	AS	S.D.	N	AS	S.D.		
TJELESNA VISINA	12	171,2	8,75	10	173	7,09		
TJELESNA TEŽINA	12	62,7	12,61	10	67,4	8,53		
SKOK UDALJ S MJESTA	12	202,3	31,15	10	205,9	20,33	0,084	0,78
POLIGON OKRETOM	12	7,73	1,51	10	8,6	3,71	0,533	0,47
PRETKLON NA KLUPICI	12	43,2	6,91	10	43	7,39	0,003	0,96

N= broj učenika, AS = aritmetička sredina, SD= standardna devijacija, F-vrijednost, p=razina značajnosti

Rezultati univarijantne analize varijance (tablica 1) u testovima za procjenu motoričkih sposobnosti između učenika redovitog programa tjelesne i zdravstvene kulture i učenika koji program pohađaju po prilagođenom i individualiziranom programu nije pokazala statistički značajne razlike što je vidljivo i iz grafa 1.

1-prilagođeni/individualizirani; 2-redoviti program

Graf 1. Prikaz rezultata u motoričkim testovima između učenika redovitog programa tjelesne i zdravstvene kulture i prilagođenog/individualiziranog programa

Dosadašnja istraživanja koja se bave usporedbom rezultata u motoričkim testovima i motoričkim zadacima kod učenika s graničnim i blagim intelektualnim poteškoćama s učenicima bez poteškoća potvrđuju slabije rezultate kod djece s poteškoćama (Hartman i sur., 2010; Westendorp i sur., 2011; Rintal i Loovis, 2013). U ovom istraživanju odbacujemo postavljenu hipotezu kako učenici koji pohađaju strukovnu školu po prilagođenom i individualiziranom programu imaju slabije rezultate u testovima za procjenu motoričkih sposobnosti od ostalih učenika jer ju ono nije potvrdilo. Preporuka Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju učenika s teškoćama je da se takvi učenici upisuju u strukovna zanimanja, a ostali učenici koji upisuju strukovna zanimanja najčešće su učenici sa slabim ocjenama i slabijom razinom motoričkih sposobnosti i znanja. Rezultati prijašnjih istraživanja rađena su na osnovnoškolskoj populaciji u kojoj je veća heterogenost po pitanju antropoloških obilježja učenika dok to u ovom slučaju nije primjer. Također istraživanja na osnovnoškolskim učenicima pokazala su da se kod njih učenici s teškoćama teže socijaliziraju i integriraju u razredna odjeljenja, prepoznati su negativni stavovi prema takvim učenicima što dovodi do njihovog povlačenja i izolacije (Špelić i Zuliani, 2011). Kod srednjoškolskih učenika nije zamjećeno takvo ponašanje koje je pod utjecajem istog interesa i razloga upisa određenog zanimanja. S obzirom da ne postoji razlika u testovima za procjenu motoričkih sposobnosti program rada bi trebalo više usmjeriti na nastavne teme iz sportskih igara. U istraživanju Westendorp i sur. iz 2011. potvrđeno je da djeca s visokim rezultatom u kontroli objekta, bez obzira na teškoće u razvoju, participiraju više u organiziranim sportovima, nego djeca sa slabijom kontrolom objekta. Rezultati ukazuju na važnost razvoja značajnih motoričkih sposobnosti kod djece s graničnim i blagim intelektualnim teškoćama, posebno kontrole objekata, što može doprinijeti njihovom uključivanju u sport. Uzajamna ovisnost između percepcije i motoričke izvedbe kao i okolnosti porijekla poremećaja mogu ubrzati uspjeh edukacijskog programa (Kartasidou i sur., 2012).

4. ZAKLJUČAK

U ovom slučaju strukovne škole nisu pronađene razlike u motoričkim sposobnostima između učenika s teškoćama i učenika redovnog programa, kao što nisu primjećeni ni problemi s integracijom i socijalizacijom učenika u razredna odjeljenja. To je primjer samo u ovom slučaju dok brojna istraživanja pokazuju poražavajuće rezultate u osnovnoškolskom obrazovanju. Za integraciju učenika s teškoćama u odgojno-obrazovni proces bitna je kvaliteta profesionalnih kompetencija svih sudionika integriranog odgoja i obrazovanja te upućuje na neminovnost suradnje i timskog djelovanja usmjerenog na poštivanje potreba svih učenika (Zrilić, 2012). Upućenost i osposobljenost nastavnika u izradi programa za učenike s teškoćama

može osigurati bezbolniju integraciju u razredna odjeljenja kao i njihovu mogućnost sudjelovanja u izvanastavnim i izvanškolskim aktivnostima.

5. LITERATURA

1. Findak, V. (2001). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Hartman, E., Houwen, S., Scherder, E., Visscher, C. (2010). On the relationship between motor performance and executive functioning in children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*. 54(5), 468-77.
3. Kartasidou, L., Varsamis, P., Sampsonidou, A. (2012). Motor performance and rhythmic perception of children with intellectual and developmental disability developmental coordination disorder. *International Journal Of Special Education*. 27(1), 74-80.
4. Neljak, B. (2011). *Kineziološka metodika u osnovnom i srednjem školstvu*-skripta, Kineziološki fakultet Sveučilište u Zagrebu.
5. *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednješkoloskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama* (2013). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Zagreb.
6. Rintala, P., Loovis, E.M. (2013). Measuring motor skills in Finnish children with intellectual disabilities. *Percept. Mot. Skills*. 116(1), 294-303.
7. Špelić, A., Zuliani, Đ. (2011). Uloga empatije u socijalizaciji djece s teškoćama u razrednim sredinama. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 47(2), 96-108.
8. Zrilić, S. (2012). Uloga pedagoga u integriranom odgoju i obrazovanju. *MAGISTRA IADERTINA*, 7(7), 89-100.
9. Westendorp, M., Houwen, S., Hartman, E., Visscher, C. (2011). Are gross motor skills and sports participation related in children with intellectual disabilities? *Res. Dev. Disabil.* 32(3), 1147-53.